Utlåtande MiUU 22/2016 rd─ RP 147/2016 rd

Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om kompensering av indirekta kostnader för handeln med utsläppsrätter

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om kompensering av indirekta kostnader för handeln med utsläppsrätter (RP 147/2016 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- äldre regeringssekreterare Karoliina Anttonen, arbets- och näringsministeriet
- miljöråd Magnus Cederlöf, miljöministeriet
- forskningshandledare Marita Laukkanen, Statens ekonomiska forskningscentral
- forskningsområdeschef Tuula Mäkinen, Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- verksamhetsledare Jouni Keronen, Climate Leadership Council
- ledande expert Mikael Ohlström, Finlands näringsliv rf
- expert Tuuli Hietaniemi, Kepa rf
- miljö- och säkerhetsdirektör Harri Leppänen, Metallinjalostajat ry
- energi- och klimatchef Ahti Fagerblom, Skogsindustrin rf
- gruppchef Mia Nores, Teknologiindustrin rf
- klimatexpert Kaarina Kolle, WWF Finland.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- Kemiindustrin KI rf
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- Finlands naturskyddsförbund rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Målet med propositionen är att minska risken för koldioxidläckage för den finländska industrin genom att det i enlighet med regeringsprogrammet införs ett stöd för att kompensera vissa elintensiva sektorer eller delsektorer för en del av de indirekta kostnader som beror på utsläppshan-

deln och som förs över på elpriset. Regeringen föreslår ett anslag på 43 miljoner euro för kompensationsstöd i budgetpropositionen för 2017. Stödet är tidsbegränsat och de sista utbetalningarna görs 2021. Det sammanräknade stödet får inte överskrida beloppet av inkomster från auktionerade utsläppsrätter.

Utskottet tillstyrker propositionen. Stödordningen baserar sig på EU:s utsläppshandelsdirektiv och ligger i linje med det. Stödnivån har emellertid begränsats till 50 procent trots att direktivet tillåter ett stöd till det fulla beloppet. Utskottet anser att begränsningen är lämplig när man beaktar att det primära syftet med utsläppshandelssystemet är en kostnadseffektiv minskning av koldioxidutsläppen. I kommissionens riktlinjer för vissa statliga stödåtgärder inom ramen för systemet för handel med utsläppsrätter anges det vilka statliga stödåtgärder som är acceptabla. I riktlinjerna betonar kommissionen att stödnivåerna ska minska successivt för att stödberoende ska kunna undvikas. Successivt minskande stödnivåer upprätthåller enligt kommissionen incitamenten att på längre sikt fullt ut internalisera de externa miljöeffekterna och incitamenten att på kort sikt gå över till elproduktionsteknik med mindre koldioxidutsläpp.

Kompensationsstödet används i åtta av Finlands konkurrentländer inom energiintensiv industri i EU eller EFTA-området. Utsläppshandeln medför kostnader för de aktörer som omfattas av systemet. Så länge någon motsvarande kostnadsbörda inte läggs på dessa aktörers globala konkurrenter är det möjligt att kostnaderna ökar risken för så kallat koldioxidläckage. Det är därför möjligt att kompensera indirekta kostnader i enlighet med utsläppshandelsdirektivet genom stödordningar som beslutas nationellt. Av de stödberättigade sektorerna är exempelvis stålindustrin utsatt för en kraftig global konkurrens. Särskilt Kinas andel av världens stålproduktion har stigit kraftigt på 2000-talet, och importen från länderna i Fjärran Östern till EU-området har ökat de senaste tio åren. Utskottet konstaterar också att den energiintensiva industrin i Finland globalt sett är utsläppssnål och att el- och metallproduktionen är klart mer koleffektiv än i konkurrentländerna utanför EU och i EU i genomsnitt.

När klimatavtalet från Paris börjar tillämpas 2020 kommer den internationella konkurrenssituationen att jämnas ut. System för utsläppshandel, koldioxidskatter eller andra avgifter håller på att införas eller har redan införts i många länder. Det har ännu inte fattas några beslut om fortsättningen av stödåtgärderna under nästa utsläppshandelsperiod, men direktivet håller just nu på att skrivas om. I kommissionens förslag till ändring av utsläppshandelsdirektivet föreslås det ändå att medlemsstaterna fortsatt till de sektorer som löper avsevärd risk för koldioxidläckage ska betala ut kompensationer för betydande indirekta kostnader av utsläppshandeln som förs över på elpriset.

Utskottet betonar att det föreslagna stödet inte har några direkta miljökonsekvenser. Det ökar inte industrins utsläpp. Utskottet anser att det är viktigt att satsa mera på miljövänlig och innovativ teknologi. Det är också viktigt att Finland följer rekommendationerna i artikel 10 i utsläppshandelsdirektivet. Enligt dem ska medlemsstaterna använda minst hälften av intäkterna från auktioneringen av utsläppsrätter eller ett motsvarande belopp till klimat- och energiåtgärder. Det handlar bland annat om utveckling av förnybara energiformer, finansiering av forskning kring energieffektiv och ren teknik samt insatser i utvecklingsländerna för att anpassa sig till klimatförändringen. Till exempel stöder man införandet av förnybar energi med betydande belopp varje år

(Energistöd för att välja de lösningar som är optimala med tanke på klimatet och miljön 32.60.40, 70 miljoner euro).

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 20.10.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Satu Hassi gröna
vice ordförande Silvia Modig vänst
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Petri Honkonen cent
medlem Susanna Huovinen sd
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Rami Lehto saf
medlem Eeva-Maria Maijala cent
medlem Riitta Myller sd
medlem Martti Mölsä saf
medlem Pertti Salolainen saml
medlem Katja Taimela sd
medlem Ari Torniainen cent
medlem Mirja Vehkaperä cent.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.

Avvikande mening 1

Motivering

Regeringen föreslår ett stöd för att kompensera den elintensiva industrin för de indirekta kostnader som handeln med utsläppsrätter orsakar. Stödet motiveras med risken för så kallat koldioxidläckage och de indirekta kostnaderna av utsläppshandeln som i praktiken syns i elpriset. Stödet föreslås vara 43 miljoner euro 2017, men det planeras att det ska sträcka sig ända till 2021.

Det nya stödet riktar sig till branscher som sedan tidigare får över 400 miljoner euro i form av sänkt elskatt och nästan 200 miljoner euro genom energiskattegiljotinen. Statens ekonomiska forskningscentral VATT säger i sitt utlåtande till miljöutskottet och i sin rapport om klimatpolitikens inverkan på samhällsekonomin och konkurrenskraften i Finland (Ilmastopolitiikan vaikutukset Suomen kansantalouteen ja kilpailukykyyn, 2015) att stödet saknar grund och rentav är skadligt, eftersom det riktar de knappa gemensamma medlen till branscher där tillväxtutsikterna är dåliga. Enligt VATT stöder inte internationell forskning påståendet om koldioxidläckage.

De kostnader som handeln med utsläppsrätter orsakar industrin har överdrivits. De industribranscher som stödet gäller har huvudsakligen fått sina utsläppsrätter gratis. Det har inte heller kunnat påvisas några kostnader i form av höjda elpriser, eftersom elpriset i Finland är det näst lägsta i EU (Eurostat, 2/2015). Enligt analysorganisationen Carbon Market Watch bör det också noteras att de finländska företagen inom utsläppshandeln tjänade över 480 miljoner euro på denna handel 2008—2014 (exklusive skogsindustrin).

När regeringen beviljar den energiintensiva tunga industrin nya stöd utöver dem som redan finns, försämras hemmamarknaden för både inhemsk ren teknik och kompetens inom energieffektivitet. Regeringen undergräver på detta sätt möjligheterna att främja exporten av finländsk kompetens och skapandet av nya jobb. Stödet främjar inte vare sig innovationer eller satsningar inför framtiden.

Man bör också lägga märke till att EU inte längre är det enda område som har satt ett pris på utsläpp av växthusgaser. System för handel med utsläppsrätter har införts i 35 länder utanför EU och dessutom i en del av Förenta staternas delstater och Kanadas och Kinas provinser. Det har uppskattats att dessa länder står för 40 procent av världens bruttonationalprodukt. Vid ingången av 2017 kommer utsläppshandeln i Kina att utvidgas till att omfatta hela landet.

När man stöder industrin bör man rikta stödet till branscher med tydliga tillväxtutsikter och stigande global efterfrågan. Den traditionella energiintensiva processindustrin hör inte till dem. Om man vill stödja den tunga industrin, bör stödet riktas till innovativa investeringar som gynnar arbetet mot klimatförändringen och den cirkulära ekonomin.

I stället för att betala ut stöd som regeringen föreslår bör man rikta intäkterna från auktioneringen av utsläppsrätter till att stödja klimatarbetet i utvecklingsländer, göra investeringar som främjar klimatskydd och ta fram rena energilösningar i Finland, i enlighet med rekommendationerna i det

direktiv som gäller handeln med utsläppsrätter. Också bland annat Finlands naturskyddsförbund, WWF och Kepa rekommenderar detta i sina yttranden till miljöutskottet.

Avvikande mening

Vi föreslår

att ekonomiutskottet förkastar propositionen.

Helsingfors 20.10.2016

Satu Hassi gröna
Anders Adlercreutz sv

Avvikande mening 2

Motivering

Den kompensation för de indirekta kostnaderna för utsläppshandeln som regeringen föreslår är onödig och dyr och strider mot klimatavtalet från Paris och regeringens egna klimatmål. Stödet motiveras med att man vill förhindra koldioxidläckage. Men 69 procent av stödet riktar sig till skogsindustrin, som just nu gör stora investeringar i Finland. Det finns alltså ingen risk för koldioxidläckage. Med tanke på att minska klimatutsläppen fungerar stödet bakvänt: det gör det möjligt för just de industribranscher vars klimatutsläpp utsläppshandeln är tänkt att minska att fortsätta sin verksamhet som förut.

För att utsläppshandeln ska fungera måste priset på en utsläppsrätt vara minst 30 euro. Då har utsläppshandeln en utsläppsminskande effekt. Om priset på en utsläppsrätt skulle vara på en fungerande nivå innan Parisavtalet träder i kraft, skulle risken för koldioxidläckage vara betydligt högre än i dag. I en sådan situation skulle det vara motiverat att kompensera den industri som använder mycket energi för de elprishöjningar som utsläppshandeln orsakar.

I och med Parisavtalet utjämnas villkoren när alla länder i världen är med och minskar klimatutsläppen. Det är möjligt att man inför ett globalt system för utsläppshandel.

Stödet bör ändå inte beviljas utifrån ett företags gångna verksamhet som regeringen föreslår utan riktas till reformer inom branschen och till att minska utsläppen. Stödet bör användas till investeringar som förbättrar företagens energieffektivitet eller som kan generera nya exportprodukter inom klimatskyddet.

En europeisk koldioxidskatt och koldioxidtullar vid EU:s yttre gränser för att hindra eventuellt koldioxidläckage vore ett mer effektivt sätt att minska klimatutsläppen än utsläppshandelssystemet.

Avvikande mening

Jag föreslår

> *att ekonomiutskottet ändrar lagförslaget så att lagen träder i kraft först när priset på en utsläppsrätt i genomsnitt överstiger 30 euro per år och så att stödet beviljas för investeringar som förbättrar företagens energieffektivitet och stöder rena energilösningar*.

Helsingfors 20.10.2016

Silvia Modig vänst